

A szocialista tipográfia a Ludas Matyin keresztül

Geda Zoltán*

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1088 Budapest, Múzeum körút 6-8
(nagygeda@freemail.hu)

Összefoglaló

A dolgozat témája egy a szocialista időkben meghatározó hetilap, a *Ludas Matyi* tipográfiájának tüzesebb elemzése. Oly módon szeretném ezt elérni, hogy legelőször röviden összefoglalom a nagy „anyaország” fő lapjának, a *Pravdának* a jellemzőit, majd utána ezt fogom leképezni erre a lapra. Vizsgálatom tárgya két, az interneten fellelhető, eredeti (utólag beszkenelt) példány, melyek tökéletesen letükörzik azt a különbséget, amit ki szeretnék emelni, vagyis a Rákosi és a Kádár korszak lapjai közti hasadékat.

Kulcsszavak: *Pravda*, puritánság, primus, hibrid tipográfia, humor

Abstract

For my essay, I chose the deeper study of the typography of *Ludas Matyi*, because it was a very effective weekly paper in the communist era of the Hungarian history. To reach my goal, first I would like to sum up the characteristics of the main newspaper of the „mother-country”, the *Pravda* to show its features on this newspaper too. I will use two original (scanned afterwards) copies found on the Internet, which perfectly show the difference I would like to present, that is the abbsy between the Rákosi and the Kádár eras.

Keywords: *Pravda*, puritanity, primus, hybrid typography, humor

Bevezetés

A kommunista eszme, mint fogalom, a XIX. század első felében jelent meg. Célja, hogy az egyetlőtlen társadalmi berendezkedést felszámolja, és létrehozzon egy olyan berendezkedést, amelyeket a lecsúszott rétegek, munkások, parasztok irányítanak, majd fokozatosan megszüntesse az államot, mint létformát. Konkrétan, a francia forradalom jelszavai közül (szabadság, egyenlőség, testvériség) az egyenlőséget kívánta megvalósítani. A követeléseket a *Kommunista kiáltványban* fogalmazták meg 1848-ban (1. kép)

1.kép. A *Kommunista Kiáltvány* címlapja. A mű szerzői: Karl Marx, és Friedrich Engels (www.marxists.org via en.wikipedia)

Érdekességképp megjegyezhető, hogy a kommunista eszme a német nyelvterületen született, így megtévesztő lehet, hogy a mű címlapján a tipikus német betűtípust, a gótot használták, így köztudott, hogy ez a fajta íráskép nem ragadt át a később oly meghatározó szovjet tipográfiára. Ráadásul ilyen cifra megjelenést a szocializmus egyszerűen nem engedhette meg magának, mert az a letisztultsággal, az egyszerűséggel, vagyis fő eszméjével ment volna homlokegyenest.

Azt persze senki sem sejtette, hogy ez az eszme egy gigantikus birodalom fő irányvonalává növi ki magát alig fél évszázadon belül. Így jutott el a gondolat egy Lenin nevű úrhoz, és rajta keresztül a későbbi Szovjetunióhoz.

Az újság „anyja”: a *Pravda*

1945 és 1989 között a kommunista blokk egy állama voltunk. A ránk erőltetett erőszakos átformálás a kultúrát sem kímélte. Nem csoda, hogy a napi- és hetilapok is mind, egytől-egyig a szovjet mintapéldányokat követték. Most bemutatnám a legmeghatározóbbat mindannyiuk közül: ő a *Pravda*.

A lap rövid története

A Szovjetunió máig legismertebb lapja, a *Pravda* (jelentése: *Igazság*), 1912-ben jött létre Bécsben *Zvezda* néven, majd csak a forradalom kiteljesedése után került át Szentpétervárra, megjegyzendő, hogy a lap a cár bukásáig be volt tiltva. 1917 végén 100.000 előfizetője volt a lapnak, és innentől nem volt megállás.

Habár ezt a lapot ismerte az egész világ, mégis, a Kommunista Párt szócsöve nem ez, hanem az *Izvestia* volt (jelentése: *Hírek*). Mindkét lap székhelye a fővárosban, Moszkvában volt. Az oroszok egy idő után humorosan megjegyezték: „... a *Hírekben* nincs igazság, és az *Igazságban* nincsenek hírek...”. Véleményem szerint tökéletes összefoglalója a kommunizmusnak nevezett káoszoknak.

A lap története 1991-ben zárult, mikor *Borisz Jelcin* feloszlatta a Kommunista Pártot, így a hozzá kapcsolódó kultúra is megszűnt. A lapot azonban villámgyorsan újjáalakították a lap dolgozói, így a *Pravda* nem tűnt el, csak átalakult. Jelenleg online formában létezik, melyek közül az egyik csak oroszul, a másik még három külföldi nyelven olvasható, viszont mindkettő aktuális eseményekről tudósít. (Wikipedia 2008)

A lap tipográfiai jellemzői

A lap méreteit tekintve az egyik legnagyobb napilap volt az egész világon. A *Népszabadság* 46*31 cm-es (saját mérés!) méretét figyelembe véve a *Pravda* maga szélességében és nagyságában is jóval meghaladta azt. A cím maga kurzív, sans serif, antikva betűket használ, nagy betűtávolsággal, az igényeknek megfelelően díszítetten. Ilyet ma már az utódlapok egyike, sőt, egyetlen európai lap sem használ. További érdekessége a címnek a „*Lenin* címer” (2. kép), amely a lap kötelező eleme volt (továbbá a lapszám, nap stb.), annyira, hogy néha meg is duplázták, vagy hozzátették a szovjet címet is. Megfigyelhető az is, hogy a címet minden esetben balra tolták, még akkor is, ha az már majdnem elérte a lap jobb oldalát is. A margóméret is szintén a *Népszabadságéval* megegyező, vagyis durván 1,5 cm-es.

2. kép. Pravda napilap Gagarin űrutazásáról. Példa a képek és a „Lenin címer” használatára, valamint a kivételes élőfej betöltésre (http://www.russianspaceweb.com/vostok1_pravda_1.jpg)

Az élőfejbe mindig a második oldaltól kezdve szedtek dolgokat (az első oldalon a cím vette el a helyét). A tartalmat vastag vonallal választották le a cikkek hasábjairól, és mindössze az oldalszám (bal oldalt), a cím (középen), és a napi adatok (jobb oldalt) váltak az élőfej részévé (3. kép). Kivétel például Gagarin űrutazása ahol nagy antikva betűkkel dicsőítették a szovjet nép győzelmét (2. kép). Élőlábát nem alkalmazták.

3. kép. 1940-es példa az élőfej kitöltésére ([http://www.aboutww2militaria.com/July2008/pravda1%20\(5\).jpg](http://www.aboutww2militaria.com/July2008/pravda1%20(5).jpg))

A cikkeket általában különböző vonalvastagságú léniaikkal (választóvonal) különítették el (van olyan eset, ahol éppenséggel bekeretezték a cikkeket, hol

gömbölyített, hol szögletes keretekkel), de az is előfordult, hogy a léniaák mindegyike hiányzott. Általában sosem kerültek a cikkek nyolc hasábnál több helyre. Van olyan lap, ahol szinte összefolynak a hasábkok (egy, gigantikus cikk), és van olyan is, ahol épp a cikk fontossága miatt a hasábkok távolsága ugrásszerűen megnő. A sorköz pedig a most is írott dolgozatnak megfelelő, tehát a Word „nyelvén” 12pt-os.

A betűtípusok pontos leírásánál ütközünk a legnagyobb bajba, ugyanis a Pravda előszeretettel használt minden típust akár különböző korszakokból is. A kenyérbetű mérete mindenesetre fix, típusa primus, mérete a mai újságokéval teljesen megegyező (12 pt). Legtöbb esetben a normál vastagságot használja, vastag, illetve kurzív betűk használata kizárólag a cikk címeiben fordul elő. A korai lapoknál azonban olyan is előfordult, hogy csak nagyobb betűket alkalmaztak a kenyérbetűtípusból címnek.

A behúzás mértéke a lapnál megfelel a dolgozat behúzási nagyságával (10 pt), a sorok mindegyike pedig a főcímnél megfelelően balra vannak zárva, a sorok tördelése miatt azonban szinte sorkizártnak tűnik minden egyes cikk. A behúzást minden új bekezdésnél megcsinálták, kivétel nélkül.

A Pravda rengetegszer használt képeket a cikkek illusztrálásához, melyek a lap bezártáig kivétel nélkül fekete-fehérek voltak. A képek mérete is változhatott, hol elfoglalták a fél oldalt, hol pedig összezsúfoltak néhány képet a lap alján, vagy éppen nagy volt a kép, és margótól margóig ért. A képealírást közvetlenül a kép alatt volt néhány mm-rel, középre igazították, és a kenyérbetűvel megegyező méretűre csinálták. Volt olyan eset is, amikor a képealírást nem is kellett, mert a cikk referált magára a képre. A fotós nevét sosem tüntették fel, szerzői név csak a történet-, és versírók művei alatt szerepelt, jobbra zárva, a cikk legalján (4. kép).

4. kép. Ugyanazon újságból egy példa a képalírás használatára.

Természetesen *Sztálin* képe erős kivétel

(<http://www.aboutww2militaria.com/July2008/pravda1.jpg>)

Az újság maga egyébként nagyon rendezett volt, néhol tökéletesen szimmetrikus is (nem számítva az élőfejet, és -lábat). Színeket tekintve a lap konzervatívan fekete fehér volt, és mikor a színes újságnyomás lehetővé vált, akkor is csak a vöröset alkalmazták, többnyire a léniák, és a keretek esetében. A kinézet se sokat változott, maximum a már említett „*Lenin* címer”, és a szín bevezetése volt az újdonság. Érdekes, hogy a mai *Moszkovszkaja Pravda* is csak fekete-fehéret használ, néhol már erősen szürkés árnyalattal.

A Ludas Matyi

A bevezető után most áttérnék dolgozatom igazi témájára, a *Ludas Matyira*. Először bemutatom magát a lapot a lehető legtömörebben, majd két példányon keresztül több összevetést is végzek: az egyik a lap és a *Pravda* összevetése (esetleg a *Népszabadsággal* is vonok párhuzamot), aztán a két példányt hasonlítom össze (az 1950-es és 1958-as újságok között ég és föld a különbség).

A lap rövid története

A *Ludas Matyi* maga 1945-ben indult, már akkor is nagy példányszámban, és csakhamar a propaganda eszközevé vált, mindamelllett, hogy megtartotta vicclap mivoltát. “A politikai élcek a lapban kezdettől a nem kommunista politikusokat és pártokat célozták, a kommunista politikusok ugyanakkor dicsérő jelzőkkel és szövegkörnyezetben szerepeltek. Az 1956-os évre a “nyugatpocskondiázó” hév a *Ludas Matyi* lapjain is csökkent, bár nem tűnt el. A *Ludas*

Matyihoz kötődik a magyar humorban a hivatalos politika és vezetés csipkelődő, szeretve-bírállak hagyományának bevezetése, ami a következő évtizedekben módszereiben folyamatosan finomodott, és az 1970-es évek közepétől érte el virágkorát. Megszűnéséhez a rendszerváltás járult hozzá, s habár a *Pravdahoz* hasonlóan megpróbálták feltámasztani, a kísérletek kudarcba fulladtak.

A lap visszatérő alakjai:

- *Lógós Lali*, a rossz munkaerő
- *Zsíros gazda, Hájás gazda* feleségeikkel, a kulákok (1956 előtt)
- *Reakczi Jóska*, a régi rendszer képviselője
- *Ötletes Ödön*, a pozitív népi figura
- *Öntelt Ödön*, a rossz vállalatigazgató, vagy munkás
- *Uncle Sam*, az Amerikai Egyesült Államok,
- *John Bull*, az Egyesült Királyság,
- *Vilhelmina*, az NSZK megszemélyesítője

Rovatái:

- *Ketten beszélnek* (Tabi László)
- *Szilánkok* (megteremtője *Galambos Szilveszter*)
- *Tücsök és bogár* (vezetője és szerzője *Peterdi Pál*)
- *Tribün*

A lapnak 1977-től kezdve létezett egy még nála is népszerűbb évkönyv változata, megjelentek különszámok is, majd 1984-től bővült a kínálat a *Ludas Magazinnal*. Ezek közül egyik sem vitte tovább a *Ludas Matyit* annak megszűnte után sem.

A Ludas Matyi tipográfiai vizsgálata

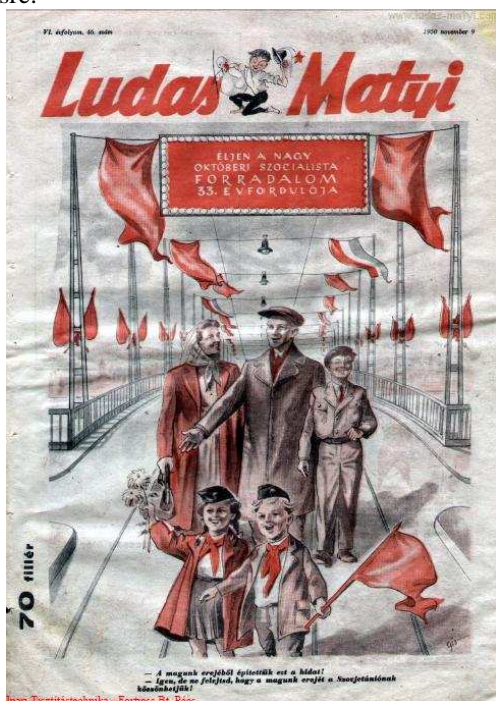
Ahogy azt már ígértem, következzen a lapok tüzetesebb vizsgálata, először az 1950-es, ahol a *Pravdával* való hasonlóságokat is bemutatom, aztán az 1958-as, ahol a forradalom utáni változtatásokat nagyítom ki az előbbi szempontok alapján.

Az 1950. november 9-i szám

Első ránézésre a lap maga a korszak jellegzetes vonásait mutatja magán: hiperstilizált képek, melyek a magyar képzőművészettől abszolút idegenek, a szovjet lapok tökéletes majmolása, és a legundorítóbb dolog mind közül, a Nyugat folyamatos kigúnyolása és rossz szemszögben való feltüntetése. Mai szemmel nézve a viccek sem hatásosak, sőt, egyenesen xenofóbok egytől egyig, de akkoriban ezt tartották humorosnak, illetve, hogy pontosabbak legyünk, ez volt a kötelező humor. Ennyit a triviákról.

TIPOGRÁFIAI DIÁKKONFERENCIA 2008. DECEMBER
 Geda Zoltán: A szocialista tipográfia a Ludas Matyin keresztül

A lap maga a *Népszabadsághoz* (akkori nevén *Szabad Nép*) képest jóval kisebb volt, ám egy A4-es lapnál nagyobb, valahol a kettő között lehet félúton. A cím lineáris sans serif, félkövér, és dőlt betűkkel, a kenyérbetűknél 9,5-szer nagyobb betűmérettel. A pravdaival ellentétben a címet középre, jobbra, balra is zárták (jelen példányé a teljes lapszélességet kitölti margótól margóig), és volt, mikor a cím két szava egymás alá került (a későbbi példányok eleve így jöttek ki). Ami a *Pravdaival* mátt itt hasonlóságot mutat, az a *Ludas Matyi* motívum, amely példányról példányra változott, de mindig a cím szerves része volt, a „Lenin címerhez” hasonlóan (5. kép). A felső, alsó margóméretéről nem is érdemes beszélni, mert egyes oldalak, a tartalom sűrűsége miatt, a lap tetejétől annak legaljáig kihasználtak minden egyes cm²-t. Az oldalmargó meg állandóan változott hol mm-esre, hol cm-esre.

5. kép. 1950. november 9-i példány címlapja (általam kimásolva innen: <http://www.ludas-matyi.com/images/pdf/1948/1950.%20november%209.pdf>)

Élőfejről az előbb kifejtett ok miatt szintúgy nem érdemes beszélni, mert csak az első oldalon volt, és az is kenyérbetűmérettel a szám megjelenésének időpontjával, valamint a lapszámmal és évfolyamszámmal. Élőlátat csak a következő oldaltól kezdve alkalmaztak, oda mindössze egy kövérrel szedett oldalszám került, de az is jobbról balra, és vissza ugrált, az oldalszéli margóhoz igazítva, de sosem a lap legalján. Jellemzően a páros oldalszámok kerültek balra, a páratlanok jobbra (6. kép).

A „vicceket”, a *Pravdahoz* hasonlóan itt is különböző vonalvastagságú léniákkal különítették el, melyek hol megvoltak, hol nem. Itt is alkalmaztak bekeretezéseket, a cikkek nagyjából ugyanúgy, vagy

hasonlóan kerültek elrendezésre, mint a nagy „testvérlapban”. Ugyanígy tökéletesen megfelel az egyes sorközök mérete, az egyedüli különbség a hasábok közötti távolság, mely jelen esetben fix (6. kép).

A betűtípusok leírása itt is problémás lenne, mert az említett „*Pravda*-majmolás” miatt itt is az összes betűtípus előfordul, minden formátumban, a kézírászerű betűtől kezdve a tökéletesen puritán primusig. Utóbbi a kenyérbetű, 10-11 pt-os méretben (az újság kisebb méretéből kifolyólag kisebb betű ukál), azonban nem fix, és előfordul abnormálisan sűrített sor, illetve nagyon ritkított is, sőt ennek variánsai, valamint kurzív és félkövér verziók is (6. kép).

A kb. 10 pt-os behúzás itt is megtalálható, hasonlóképp minden egyes új bekezdésnél. A *Pravdaival* ellentétben pedig a cikkek mindegyike sorkizárt, ami egészségesebb összképet mutat, mint a *Pravdában* a sorvégek kellemetlen ugrálása.

6. kép. Ugyanazon példányból példa a sorok elrendezésére, az élőlát alkalmazására, léniákra, és az eltérő betűtípusokra (általam kimásolva innen: <http://www.ludas-matyi.com/images/pdf/1948/1950.%20november%209.pdf>)

A testvérlappal ellentétben a *Ludas Matyi*, vicclap révén, szinte csak képeket használt, a cikkek hosszúsága legtöbbször nem haladta meg a lap nagyságának negyedét. Azonban csak képekből a vizsgált példány egyetlen oldala sem áll. A képek mindegyike alatt képaláírásként a poén maga szerepelt, a kenyérbetű méretével, félkövéren, középre zárva. A képek mérete váltakozó, helyzetük úgyszintén. A cikkek illusztrálása pedig úgy történt, hogy a képet vagy körülfoltya a szöveg, vagy a cikk legtetején

szerepelt elkülönítve attól egy kb. egy sor nagyságú sortávolsággal, vagy két bekezdés közé került, vagy a cikk legalján szerepelt. Ezúttal a karikatúra készítőinek neve is szerepelt a képeken aláírásként, melyeket a képekbe integráltak, így azokon belül bárhol lehettek. Fényképeket sosem alkalmaztak (7. kép).

Rendezettségét tekintve már bajban vagyunk, mert az újságnak nincs meghúzható szimmetriatengelye a hasábok számának változékonysága, valamint a képek miatti rendezetlenség miatt. Az ember első látásra nem tudja, mit olvasson el, mert a nagyobb képek természetesen vonzzák az emberi szemet, de nem feltétlenül a legnagyobb és legszebb a legjobb. Az újság abban viszont élen járt, hogy színes volt, azonban a kor hangulatának megfelelően a vörös szín dominált, illetve annak halványabb árnyalatai az emberi bőrszínre hajazva (az illusztrált képek az idő múlásával fakultak ki!). Sok oldal azonban takarékosági szempontból nem kapott színezést. A *Pravdahoz* hasonlóan itt is kaptak a léniák és a keretek színt, de volt, ahol maradt a fekete szín. A lap a forradalomig 8 oldalnál többet nem nyomott (7. kép).

7. kép. Ugyanazon példányból példák a képek alkalmazására, és a színezésre (általam kimásolva innen: <http://www.ludas-matyai.com/images/pdf/1948/1950.%20november%209.pdf>)

Akit esetleg érdekel, hogyan marasztalta el a Nyugatot országunk a karikatúráin keresztül, az alábbi linkre lépve szerezhet több információt:

http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_01_tavasz/03_nevelni_es_felkelteni/01.html

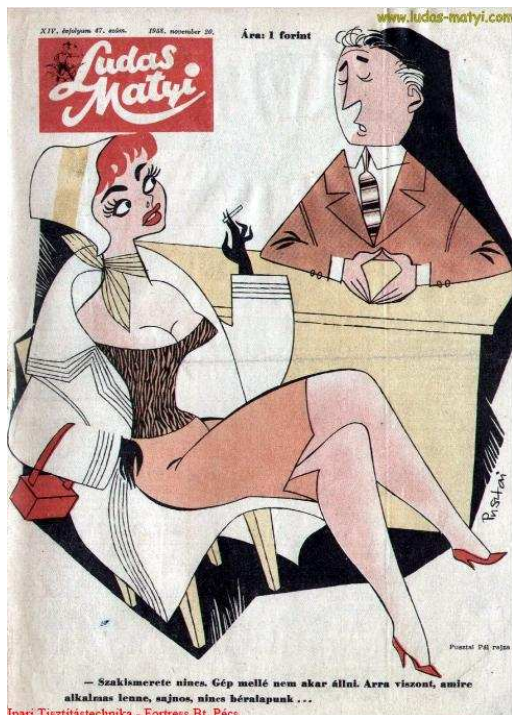
Az 1958. november 20-i szám

A forradalom radikális fordulatokat hozott országunk életében, így a kultúra is átalakult. Eltűnt az undorító „támadjunk akit tudunk” hozzáállás, és a Kádár János vezette ország nyaka körül lazult a hurok, megtanultunk együtt élni a „gulyás kommunizmussal”. A változást a *Ludas Matyi* sem kerülhette el, mely fél éves szünet után 1957 februárjában indult újra, új szerkesztőkkel, vezetőséggel.

A lap kinézete alaposan megváltozott, és innentől kezdve éveken keresztül stagnált, egészen a keserű végig. A restauráció miatt a Nyugat kigúnyolása megszűnt, aktuális, mindenkit foglalkoztató témák kerültek a lapba, melyek már egy mai ember számára is élvezhetőbbek, mint az '56 előtti szovjet viccek. Költségtakarékossági szempontból a lap nagyon puritán lett, de formátuma változatlan maradt. Nézzük meg, konkrétan mit jelent ez!

A címlap hatalmas változáson esett át. A kép ugyanúgy elfoglalja a lap 80%-át, azonban már a ránk jobban jellemző stílusban rajzolódott. Eltűnt az állandóan váltakozó cím, helyét egy piros, névjegykártya szerű cím foglalta el, amely innentől kezdve nem változott egy fíkarcsnyit sem. A címbetű kaligrafikus, kézírászerű lett, és egyesített magában a kurzív és félkövér elemeket is. Továbbá sosem volt egyenes, mindig alsó sarokból a felsőbe mutatott. A „*Ludas Matyi* címer” is primitíven egyszerű skicccé alakult, integrálódott a címbe, és ahhoz hasonlóan a lap leállításáig stagnált. Érdekesség továbbá, hogy a cím ettől kezdve állandóan ugrált: helyzete mindig a lap felső egyharmadában volt, de ott bárhol az ésszerűség, és olvashatóság határain belül. A „kártya” pedig 15°-ban is megdőlhett hol balra, hol jobbra (ez a cím elhelyekedésétől függött). A címbetűk mérete is látványosan, de nem zavaróan csökkent (8. kép).

TIPOGRÁFIAI DIÁKKONFERENCIA 2008. DECEMBER
Geda Zoltán: A szocialista tipográfia a Ludas Matyin keresztül

8. kép. Az 1958. november 20-i példány címlapja. A változások önmagukért beszélnek (általam kimásolva innen: <http://www.ludas-maty.com/images/pdf/1958/1958.%20november%2020.pdf>)

Az élőfej és élőláb esete hasonló, mint a nyolc évvel korábbi szám esetében, változás csak annyi történt, hogy a címlapon ide költözött a lap ára (a korábbi 90°-al elforgatott, bal oldalon vastag betűkkel elhelyezett verzió helyett), valamint az oldalszámok kenyérbetű méretűek és vastagságuk lettek, és a lap legaljára helyezkedtek el, a margókon kívülre. Felső és alsó margót ugyanúgy nem alkalmaztak a jobb kihasználhatóság érdekében.

A léniák és keretek használata szintúgy nem változott semmit sem, azonban igyekeztek ésszerűen elkülöníteni minden egyes új írományt. A léniák színe egységesen fekete lett, vonalvastagság tekintetében azonban még mindig kesze-kuszaság figyelhető meg. A keretezésnél már elterjedtek az új színek, később pedig valóságos színorgia vette kezdetét. A hasábméret és elrendezkedés nem sokat változott, talán annyit, hogy több lett a szöveg, mint a kép. Sortávolság, és hasábköz nem változott. A cikkek címei viszont egységesedtek, vagy normál, vagy félkövér betűtípust használtak, abból is az egyszerűbb primust (9. kép).

9. kép. Ugyanazon példányból példák a szövegben említett változásokra (általam kimásolva innen: <http://www.ludas-maty.com/images/pdf/1958/1958.%20november%2020.pdf>)

A betűtípusok is változatlanok maradtak: mindentől minden elven betűorgia vetül a szemünk elé, mégis elég esztétikus benyomást kelt az összkép, hasonlóan a korábbi számokhoz. A kenyérbetű változatlan primus, melyből kurzív és félkövér, valamint sima verziót egyaránt használnak, előbbieket jellemzően a hosszabb történetekhez. Szerencsére a sorok sűrítését egységesítették, a normál, napilapoknál alkalmazott szabvány lett az alap, még a „hirdetések” esetén is (megj.: a hirdetések is csak kamuból kerültek oda, és azoknak is vicces tartalmuk volt).

A behúzások mértéket, a sorkizártságot, a tördelést nem változtatták meg.

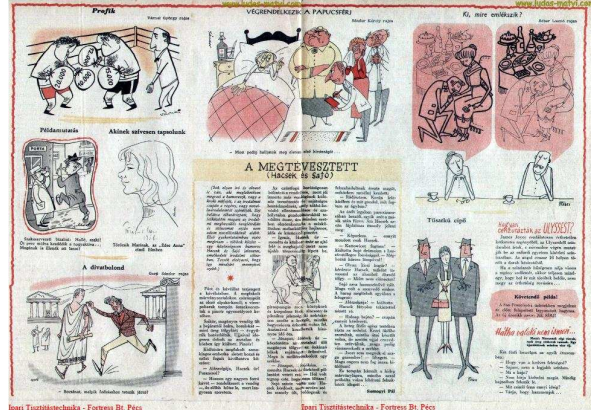
Ahogy azt már az előbb említettem, a lap csökkentette a képek számát. Képviccekből kevesebbet alkalmaztak, mint a rendes, szöveges történetekből, ahol illusztrációvá redukálódott minden kép. A képek nagysága, a címlaptól eltekintve, nem változtak, mindenféle méretben fellelhetőek voltak. Újdonságot jelentett viszont, hogy a kicsi képek kivételével az összes kép szerzőjének nevét, normális kenyérbetűvel feltüntették a kép felett jobbra, a kép által húzott képzeletbeli, vertikális vonalhoz zárva. Az aláírások továbbra is a kép részét képezték. A képaláírás maradt kenyérbetű méretű, a képtől való távolsága is változatlan, de a betűk már normál vonalvastagságúak. A korábbi példányokhoz hasonlóan a kisebb képek itt is vagy a szövegbe kerültek, vagy alatta, esetleg felette kaptak helyet.

Ekkoriban kezdtek el dolgozni azok a népszerű karikatúristák, akik a mai napig dolgoznak a nagyobb lapoknál. A lap legvégső két évtizedében már előfordultak fényképek is, melyek a humor forrásává váltak azáltal, hogy teljesen más mutattak, mint amiről a cikk szerzője beszélt (10. kép).

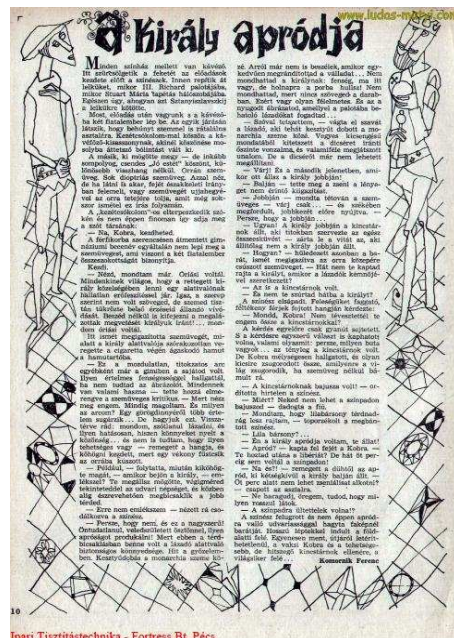

10. kép. Ugyanazon példányból példák a szöveg dominanciájára, és az előbbi változások további hangsúlyozására (általán kimásolva innen: <http://www.ludas-maty.com/images/pdf/1958/1958.%20november%2020.pdf>)

A lap ránézésre kicsit rendezettebbnek tűnik, mint a nyolc évvel korábbi példány, mert néhány oldalon már megfigyelhető a szimmetria, nem kell szemünket idióta módjára ugráltatnunk a képek, illetve a cikkek között. Azonban előfordul olyan eset is, mikor a cikkek átfolyanak egyik oldalról a másikra, így azok csak teljesen kiterítve nyerik el értelmüket (11. kép). Előfordult olyan is, hogy egy komplett cikk került egy oldalra, ahol igen furcsa, mégis kellemes keretek vették körbe az írást (12. kép). Az oldalak száma a kétszeresére nőtt. Említettem a színek visszafogását, bár véleményem szerint ez a minimum, amit költségértérs gyanánt véghez vihettek, mert csak ezt az egy szintet mellőzni...

11. kép. Ugyanazon példányból példa a lapról lapra átfolyó cikke. A két oldal fellelhetőségi helyén nem így szerepel, én illesztettem össze őket utólag (általán kimásolva innen: <http://www.ludas-maty.com/images/pdf/1958/1958.%20november%2020.pdf>)

12. kép. Ugyanazon példányból példa a teljes lapot elfoglaló cikke, és az azt körülölelő díszítésre (általán kimásolva innen: <http://www.ludas-maty.com/images/pdf/1958/1958.%20november%2020.pdf>)

Befejezés

Végezetül csak annyit szeretnék mondani, hogy bár személyesen sosem láttam, és csak a szkennelt lapokat ismerem, azért kellemes érzéssel töltött el az, hogy a ultúránk egy apró darabját a kezemben tarthattam. Szerencsére a szovjet hatás nem nyomta el a magyaros sajátosságokat, így végül sikerült egy méltán sikeres, és egy teljes generációt szórakoztató hetilapot csinálni. Még akkor is, ha ez egy olyan kor lenyomata, aminek már régen nincs nyoma itt Európában.

Hivatkozások

Wikipedia (2008) *Pravda*. Legutóbbi frissítés: 2008. december 8. URL:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pravda>

Wikipédia (2008) *Ludas Matyi (hetilap)*. Legutóbbi frissítés: 2008. december 10. URL:

[http://hu.wikipedia.org/wiki/Ludas_Matyi_\(hetilap\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Ludas_Matyi_(hetilap))

Takács Róbert (2003) Nevelni és felkelteni a gyűlöletet. *Médiakutató, Karikatúra rovat, 2003 tavasz*. URL:

http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_01_tavaszi/03_nevelni_es_felkelteni/01.html

<http://www.ludas-matyi.com> (utolsó frissítés: 2008. december 8)